

RADEK CHAJDA

SENZAČNÍ VÝBUŠNÉ EXPERIMENTY

50

EFEKTNÍCH
POKUSŮ PRO MLADÉ
MILOVNÍKY TECHNIKY
NAD 10 LET

SPOLEHLIVÉ
A BEZPEČNÉ!

edika

Senzační výbušné experimenty

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

Radek Chajda

Senzační výbušné experimenty – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

Radek Chajda

Senzační výbušné experimenty

**Edika
Brno
2018**

SENZAČNÍ VÝBUŠNÉ EXPERIMENTY

Radek Chajda

Fotografie pokusů: Barbora Grünwaldová

Odborná korektura: Ivana Dítětová

Sazba a obálka: Gustav Fifka

Odpovědná redaktorka: Leona Fousková

Technický redaktor: Jiří Matoušek

ILUSTRÁČNÍ FOTO:

© Marijus Auruskevicius / Shutterstock.com (str. 3); © Kiselev Andrey Valerevich / Shutterstock.com (str. 5); © Gerisima / Shutterstock.com (str. 6); © CroMary / Shutterstock.com (str. 6); © sima / Shutterstock.com (str. 7); © science photo / Shutterstock.com (str. 8); © prapann / Shutterstock.com (str. 9); © Alistair McDonald / Shutterstock.com (str. 9); © Robert B. Miller / Shutterstock.com (str. 9); © Kisov Boris / Shutterstock.com (str. 9); © Fablok / Shutterstock.com (str. 17);

© Paramonov Alexander / Shutterstock.com (str. 17); © dencg / Shutterstock.com (str. 17); © kasezo / Shutterstock.com (str. 17); © Antoine2K / 28); © Albert Lozano / Shutterstock.com (str. 28); © Andrii Spy_k / Shutterstock.com (str. 29); © ZOOMeep / Shutterstock.com (str. 36); © Morphart Creation / Shutterstock.com (str. 37); © SUKJAI PHOTO / Shutterstock.com (str. 38); © Romolo Tavani / Shutterstock.com (str. 51); © Kletr / Shutterstock.com (str. 51); © OlegDoroshin / Shutterstock.com (str. 51); © Ksander / Shutterstock.com (str. 52); © Vladimir Mijailovic / Shutterstock.com (str. 59); © MrGarry / Shutterstock.com (str. 60); © Monkey Business Images / Shutterstock.com (str. 60); © 0meer / Shutterstock.com (str. 61); © Everett Historical / Shutterstock.com (str. 63, 70, 71); © Plutonium 3d / Shutterstock.com (str. 63); © travelview / Shutterstock.com (str. 69); © Zhukova Valentyna / Shutterstock.com (str. 69);

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN tištěné verze 978-80-266-1228-5

ISBN e-knihy 978-80-266-1246-9 (1. zveřejnění, 2018)

Cena uvedená výrobcem představuje nezávaznou doporučenou spotřebitelskou cenu.

Vydalo nakladatelství Edika v Brně roku 2018 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 31 669.

© Albatros Media a. s., 2018. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS MEDIA a.s.

Radek Chajda

SENZAČNÍ VÝBUŠNÉ EXPERIMENTY

- ★ Efektní a bezpečné
- ★ Pro mladé milovníky techniky
- ★ Proměňte dvorek v testovací prostor
- ★ 50 spolehlivých experimentů

Edika
2018

OBSAH

BEZPEČNOST PŘEDEVŠÍM

- 1 Model hasičího přístroje 7
- 2 Příruční stříkačka 8
Než přišel střelný prach 9

MECHANICKÉ STŘELNÉ ZBRANĚ

- 3 Malý katapult 11
- 4 Pistolka z kolíčku na prádlo 12
- 5 Předávání energie míčů 13
- 6 Obří katapult 14
- 7 Balónek nad plamenem 15
- 8 Síla páry 16
Vynález střelného prachu 17

POZNÁVÁME VLASTNOSTI LÁTEK

- 9 Samonafukovací rukavice 19
- 10 Bubliny z CD 20
- 11 Hop do lahve 21
- 12 Mizející polystyren 22
- 13 Hořící míček 23
- 14 Píseční hadi 24
- 15 Minibalón ze sáčku 25
- 16 Létající kapesník 26
- 17 Výroba oxidu uhličitého 27
Jaderné záření a ochrana před ním 28

PISTOLKY A DĚLA

- 18 Gumičková pistolka 30
- 19 Vodní pistolka z PET lahve 31
- 20 Pistolka na papírové kuličky 32
- 21 Míčkové dělo 33
- 22 Zvukové dělo 34
- 23 Vitamínové dělo 35
- 24 Pokojový bumerang 36
Mimořádné kanóny 37

ZKOU MÁME HOŘLAVINY

- 25 Malujeme hořlavé obrázky 39
- 26 Vyrábíme lihový kahan 40
- 27 Uhlíkové jiskry 41
- 28 Netradiční opékání 42
- 29 Hořící plyn ve sklenici 43
- 30 Lodička ze svíčky 44
- 31 Hořlavá pěna 45
- 32 Vyrábíme vodík 46
- 33 Zápalková sopka 47
- 34 Výbušnost benzínu 48
- 35 Nehořlavý kapesník 49
- 36 Ohnivý vír 50
Největší bomby 51

POKUSY S MIKROVLNNOU TROUBOU

- 37 Pečeme balónek 53
- 38 Jak velké jsou mikrovlny 54
- 39 Vaječný výbuch 55
- 40 Pěnicí mýdlo 56
- 41 Likvidace sáčku 57
- 42 Rostoucí bonbon 58
- 43 Znovuzrození žárovky 59
Jak funguje „mikrovlnka“ 60

RAKETY A RAKETKY

- 44 Octová raketa 62
- 45 Lihová raketa 63
- 46 Raketové auto 64
- 47 Jarová raketka na vodě 65
- 48 Šlapací raketka 66
- 49 Raketka ze zápalky 67
- 50 Beztížný stav doma 68
První rakety 69

Milí mladí výzkumníci!

Experimenty v této příručce jsou určeny pro vaše poučení i pobavení. Návod vás spolehlivě povedou k cíli a je přirozené, že budete chtít vyzkoušet i různé varianty a upravit si pokusy podle sebe a toho, co máte k dispozici.

Nezapomínejte však, že budete pracovat s hořlavinami, proto pro vás musí být bezpečnost vždy na prvním místě! Bude-li například hrozit, že něco vyprskne, použijte ochranné pomůcky, jako jsou gumové rukavice a ochranné brýle. Při zapalování používejte dlouhý zapalovač, aby byla ruka dál od plamene, a nesklánějte se obličejem přímo nad zapalovanou látkou, ohořelé obočí vážně nevypadá hezky.

Hlavně však pamatujte, že tohle nejsou pokusy do pokojíčku! Nejlepší bude, když se na experimentování přesunete ven do prostoru, kde nemáte co podpálit, nejlépe na betonový povrch. Také nebuďte megalomani a zásadně nepřekračujte doporučené množství použitých látek. Je velký rozdíl, jestli třeba zapálíte jednu lžici benzínu nebo rovnou celý kanystr. Experimentujte vždy bezpečně!

*Mnoho povedených pokusů a zábavy
přeje autor*

Radek Člapka

Tip

Vysvětlení jevu

dávej pozor!

Bacha! Jen s dospělákem!

BEZPEČNOST PŘEDEVŠÍM

1 Model hasicího přístroje

Tento malý hasicí přístroj funguje na obdobném principu jako ten skutečný a může se vám hodit, kdyby se něco vymklo z ruky. Jde o pěnový hasicí přístroj, takže se s ním dají dobře hasit pevné látky. Na hořlavé kapaliny, jako je benzín nebo líh, však raději mějte vždy po ruce větší mokrý hadr.

Potřebujete:

PET lahev od mléka, hadičku o průměru asi 1 cm, papírový kapesník, sáček jedlé sody, 0,3 litru octa, 0,3 litru vody, tavnou lepicí pistoli, kousek provázku, prostředek na nádobí

Postup:

1. Do uzávěru lahve provrtejte nůžkami otvor takového průměru, aby do něj šla natěsněno vložit hadička.
2. Hadičku zasuňte až skoro ke dnu lahve. Zalepte ji ve víčku lahve tavnou pistolí, aby byla dobře utěsněna a nezůstala kolem ní žádná štěrbin. Ideální je zalepit ji z horní i spodní strany uzávěru.
3. Do lahve nalijte uvedené množství vody a octa. Přidejte ještě trochu prostředku na nádobí.
4. Papírový kapesník rozložte, nasypťte do něj všechnu sodu a vyrobte z kapesníku podlouhlý balíček.
5. Balíček svažte provázkem a jeden konec provázku nechte delší (asi 15 cm).
6. Opatrně vsuňte balíček do lahve, ovšem tak, aby se neroztrhl ani nenamočil. Balíček přitom držte za provázek.
7. Přes provázek visící ven z lahve našroubujte uzávěr s hadičkou. Nyní můžete provázek pustit a balíček bude držet na svém místě.
8. Hasicí přístroj spustíte tím, že jej protřepete.

Octová voda se smíchá se sodou a dojde k prudké reakci, při níž vzniknou bublinky oxidu uhličitého. Tlakem vzniklého plynu bude kapalina vytlačována ven a mycí prostředek pomůže vytvořit hustou pěnu.

2

Příruční stříkačka

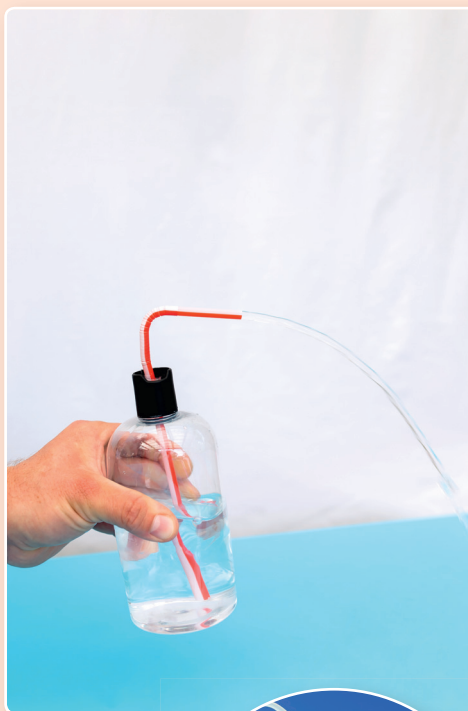
Tato jednoduchá stříkačka bude užitečná na oplachování rukou i pomůcek při experimentování v terénu.

Potřebujete:

větší PET lahev, tenkou hadičku nebo brčko s kloubem, plastelínu nebo lepicí pistoli, vodu

Postup:

1. Do uzávěru láhve provrtejte otvor takové velikosti, aby do něj šlo natěsně vložit brčko.
2. Vsuňte brčko do otvoru v uzávěru a v kloubu je ohněte.
3. Ze spodní i horní strany brčko utěsněte pomocí plastelíny nebo zalepte tavnou lepicí pistolí. Lepený spoj je pevnější než plastelína.
4. Uzávěr s brčkem našroubujte na lahev naplněnou vodou.
5. Když lahev zmáčknete, voda vystříkne brčkem ven.

Jde vlastně o zvětšenou obdobu „stříčky“, kterou možná znáte ze školy z chemické laboratoře. Prostě není nad spolehlivou jednoduchost! A čistá voda se může hodit také tehdy, když venku dostanete žízeň.

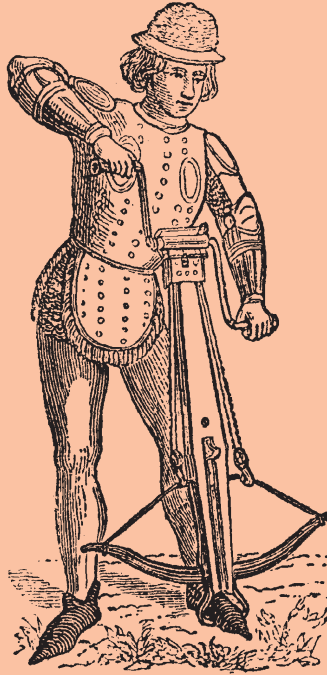
NEŽ PŘIŠEL STŘELNÝ PRACH

Dalo se bez střelného prachu vůbec střílet? Ale jistě, střelné zbraně na mechanickém principu se využívaly již od starověku a umožňovaly boj na dostatečnou vzdálenost, aby bylo možné udržet nepřítele v odstupu. Představme si některé typické mechanické zbraně.

LUK využívá pružnosti svého materiálu, proto se vyráběl z pevných a dobře ohebných dřevin. Jeho tětvou bylo lanko spletené z konopných provázků nebo koňských žíní. Dřevěné šipy byly kvůli větší průbojnosti opatřeny ostrým kovovým hrotem. Největší luky měly dostřel skoro 200 metrů a dokázaly prorazit i brnění z kovových plátů.

FOUKAČKA oblíbená již v pravěku je tvořena dlouhou trubicí. Do ní se vloží lehká šipka (často napuštěná jedem – například jihoameričtí indiáni používají kurare) a střelec do trubice silně foukne. Je to velmi tichá a přesná zbraň, i když střela nemá velkou sílu. Ve středověku se používala i u nás k lovu ptáků. Zajímavé je, že i dnešní vzduchovka střílí díky stlačenému vzduchu, takže jde o mechanickou verzi foukačky. Zde se stlačený vzduch získává pomocí pístu nebo z natlakovaného zásobníku.

KATAPULT byl velký obléhací stroj schopný vrhat na hradby těžké kameny. Však také jeho název pochází z řeckých slov „kata“ = proti a „pallein“ = vrhat, jeho český název je „blída“. K rychlému pohybu ramene vrhajícího střelu vpřed se využívalo silně zkroucených lan nebo pevných zvířecích šlach. Katapulty se používaly až do nástupu děl. Kromě kamenů se jimi vrhaly také zápalné střely, což byly zápalné soudky nebo otepi slámy napuštěné olejem. S oblibou je používali i husité, kteří na obléhané hrady stříleli také poněkud netradiční municí – mršiny zvířat a fekálie, čímž způsobili epidemii infekcí mezi posádkou hradu. Podle jednoho menšího typu katapultu zvaného „balista“ se dodnes dráze vrženého tělesa říká „balistická křivka“.

KUŠE nebo také samostříl využívá principu luku, pro snadnější natahování, k němuž je potřeba vyvinout velkou sílu, však používá pákový nebo klikový mechanismus. Natažená tětva se pak zachytí mechanickým zámkem a uvolní po

Zdroj: Wikipedia

stisknutí spouště. Kuše se používala ve starověkém Řecku i Číně, kde dokonce vyvinuli i opakovací kuši schopnou pálit více šipek po sobě ze zásobníku. Tomu, kdo kuši obsluhoval, se říkalo „kušník“. Kuše se používaly až do nástupu palných zbraní a stále mají své místo ve sportovní střelbě.

